СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIII. Ч. 100. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, вівторок, 22-го травня 1945. No. 100. NEW YORK and JERSEY CITY, Tuesday, May 22, 1945. VOL. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

ПЯТЬ ПОТУГ ЗГОДИЛИСЯ НА РЕҐІОНАЛЬНИЙ ПЛЯН ОБОРОНИ

Після 8-денного застою в нарадах конференції у Сан Франсиско, представники Пятьох Великих Потуг остаточно погодилися на плян Між-Американської Юнії, щоб кожна держава могла боронити себе, коли6 так рада міжнародньої організації забеспеки не прийшла вчас на поміч нападеній державі.

Застій тривав так довго тому, що Совети не погодилися на формулу Між Американської Юнії. Щойно рішуча постава Злучених Держав спонукала їх дати відповідь. Треба було змінити кілька слів у їх пропозиції і формулку принято. Тепер ще її має одобрити Між-Американська Юнія, а потім ціла конференція.

Менші держави в справі вета.

Делегати малих і середної величини держави приготовляються поставити твердий запит до Пятьох Потуг, як вони розуміють право „вета", тобто право спротиву кожної великої держави поодиноко на випадок, коли6 якийсь плян не подобався котрійсь з держав Великої Пятки. Малі держави створили підкомітет для складення своєї формули в справі вета.

Сенатор Тефт про вето.

Сенатор Роберт А. Тефт з Огайо у своїй промові на польськім вічу в Ню Йорку, в неділю 20. травня заявив, що закладання спротиву („вета") великими державами проти якоїсь міжнародньої постанови, робить міжнародню організацію миру неужиточною. Вето, так, як цього жадає Советська Росія, вказує, що якась держава не хоче піддати спірну справу під вирішення міжнародньої організації, а це знову вказує, що така держава не є згідна жити в мирі — міркував [illegible] скритикував капітуляцію держ[illegible] держ[illegible]в, [illegible]бто Литв[illegible] Ло[illegible] держави заняла Советська Росія вчасі війни. Тефт вказав на долю цих держав як на приклад, що задумує зробити Советська Росія з Польщею.

ПРЕЗИДЕНТ НАКАЗАВ ВОЯКАМ ЗАНЯТИ ФАБРИКУ.

Президент Труман видав наказ армії заняти і вести Кокер Машин енд Фандрі Компані в Гастонії, у стейті Норт Каралайні тому, що робітники вийшли на страйк і не могли погодитися вчас із управою фабрики.

ПЛЯН ІМЕНУВАННЯ МЕНАДЖЕРА ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

Президент Гері С. Труман студіює плян створити нове становище, яке було6 рівнорядне з „господарем" Злучених Держав. Такий плян зголосив в палаті репрезентантів Роберт Рамспек. У мотивах для створення такого уряду подано, що президент не може доглянути господарки усіх департаментів, у яких працює 2,900,000 урядовців і службовців. Вони побирають річно 7 біліонів долярів платні.

Рамспек цього погляду, що такий господар може заощадити багато гроша з видатків, як це показалося лише при одним бюрі, де заведено ощадність і збережено $240,000. — Іменування пропонованого адміністратора не вимагало6 одобрення сенату, коли6 його плата не була вища ніж $10,000. Менаджер був би відповідальний особисто перед президентом.

СХОРОНИЩЕ ПІД БІЛИМ ДОМОМ.

Після проголошення миру в Европі виявлено, що у Вашингтоні збудовано безпосередно після вибуху війни окреме схоронище для президента й його оточення. Є це бетоновий тунель, який веде з Білого Дому до будинку департаменту скарбу. Його стеля груба на 9 стіп. Мури готові витримати удар 500-фунтової бомби. Сховок коштував $65,000. Найважнішою в ньому є кімната ширини й довжини по 40 стіп. У ній може зміститися 100 осіб. Президент ні разу не тікав до тунелю вчасі, коли сирени давали знак для вправ.

ПРИГОТОВЛЯЮТЬ ДОПОМОГУ ДЛЯ БЕЗДЕРЖАВНИХ ЛЮДЕЙ.

В головній кватирі ЮНРРА у Вашингтоні виготовляють пляни допомоги бездержавним жертвам війни. До таких „бездержавних" належать такі, які бояться вертати до краю, з якого вигнала їх доля вчасі війни. В різних краях вчасі війни настали такі переміни, що давні мешканці бояться переслідування чи то з причин релігійних чи політичних переконань. Назагал ЮНРРА приготовляє 500 осередків, які мають занятися такими бездержавними громадянами.

Півтора міліона людей на вічу почули пляни прохарчування Европи

З нагоди дня „Я Американець", уладжено в Сентрал Парку в Ню Йорку віче натуралізованих громадян. Прибуло яких півтора міліона учасників. Привіт від президента Трумана відчитав посадник Ля Ґвардія, а Герберт Лімен, бувший губернатор стейту Ню Йорк, тепер генеральний директор Юнайтед Нейшенс Ріліф енд Рігабилітейшен Адміністрейшен (ЮНРРА) виголосив промову, в якій зясував працю цеї організації для прохарчування народів Европи.

Уже тепер — казав Лімен — працює в Европі 2,000 представників ЮНРРА, а допомогу роздається в Бельгії, Франції, Голяндії, Норвеґії, Греції, Югославії, Польщі, Чехо-Словаччині й Італії. З кінцем червня повезуть до Европи кораблями 1,200,000 тонів харчів, убрання, плугів, машин, шпитального виряду і тисячі різнородних предметів, яких недостає в Европі. Загальна вартість цих предметів досягає суми між 200 до 300 міліонів долярів. Одначе, за словами Лімена, це мала кількість в порівнанню з цим, чого знищена Европа тепер потребує.

1,000 РАБІНІВ ПІДПИСАЛИ ПЕТИЦІЮ В СПРАВІ ПАЛЕСТИНИ

Предсідник Жидівського Американського Конгресу д-р Стівен Вайс вернувся із Сан Франсиско до Ню Йорку, й оголосив, що він передав світовій конференції петицію за вітворення Палестини для жидів. Петицію підписали 1,000 жидівських рабінів, між ними 70 військових капелянів.

Вайс цього погляду, що жидівська справа буде порушена на міжнародній конференції, хоч вона, зогляду на свою форму, не має там місця. Зазив до конференції містить в „Апелю до Совісти Світу", підготованого Комітетом за Єдністю для Палестини.

ДЕМОКРАТИ ДОМАГАЮТЬСЯ ВЗАЄМНОЇ ТАРИФИ У МІЖНАРОДНІМ МИРІ

Демократична більшість в конґресовім комітеті для Засобів і Способів вийшла з домаганням ухвалення закону, щоб Акт Взаємного Мита вмістити в міжнароднім чартері, який тепер приготовляється на конференції у Сан Франсиско. Комітет твердить, що такий акт потрібний для забеспеки миру. Проти такого домагання виступили члени комітету, приналежні до Републиканської Партії. — Дебата над цею пропозицією розпічнеться в конґресі вже цего тижня.

Партія Праці зриває з консерватистами

Британська Партія Праці відкинула пропозицію премієра Чорчила продовжувати коаліцію з Консервативною Партією аж до закінчення війни проти Японії, або принаймні на півтора року. Ввиду цеї постанови Партії Праці незадовго будуть зарядженi в Британії нові вибори до парляменту.

СТАЛІН ПРО ПОЛЬСЬКУ СПРАВУ

У відповідь на низку питань у польській справі, поставлених американським кореспондентом Ралфом Паркером, Сталін заявив, що 16 польських провідників, котрих арештував советський уряд, зовсім не запрошувано до Советів. Їх, мовляв, арештовано за їх ділання проти советських військ на основі советського закону, зовсім подібного до британійського закону про оборону імперії. Казав Сталін, що вся суперечка за Польщу пішла з того, що закинено постанови конференції в Ялті.

Польський уряд у Лондоні виступив потім зо заявою, в котрій перечить заяві Сталіна, що 16 арештованих советами поляків не прошено до Москви; мовляв, советські власти заявили готовість говорити з якимись представниками польського підпілля, а потім арештували тих, що їм як представників вислано.

ПІЙМАЛИ РОЗЕНБЕРҐА

Коло Фленсбурґа піймали аліянтські війська д-ра Альфреда Розенберґа, що вважається творцем основної „фільософії" націзму, головно ідеольогом всесвітного хрестоносного походу проти большевицької Росії.

ОСТАННЯ СПРОБА ҐІТЛЄРА РОЗБИТИ АЛІЯНТІВ

Ґергард Ґерґезел, що називає себе секретарем Гітлера, каже, що він має стенографічні записки з конференцій націстичних і військових вожаків про останню націстичну спробу нацькувати Америку й Британію на Росію. Цю спробу пустила в рух націстична верхівка при кінці квітня, кажучи світови, що Сталін збройть німецьких полонених, аби з новою німецькою армією кинутися на західних Аліянтів. Коли Америка й Британія на цю Гітлерівську штучку не пішли та одночасно Гітлерови не вдалася спроба офензиви проти західного фронту, Гітлер, як каже Ґерґезел, уже знав, що справа націзму пропала безнадійно. Тоді він і поробив відповідні заходи, аби його Аліянти не піймали живого.

СОВЄТИ ПРОТИ ВЖИВАННЯ ДЕНИЦА АЛІЯНТАМИ

Советська преса виступила проти вживання американцями й британійцями німецького адмірала Деница як щось у роді німецького режиму. Кажуть советські газети, що Дениц належить до „вибраних людожерних типів", які повинні бути якскорше винищені.

ПАНАХИДА ЗА ПОГИБШИХ НА ОКІНАВІ. Остров Окінава, на Пацифіку, запишеться у глибокій памяти американських вояків і маринарів, що ведуть там ще далі завзяту і кріваву боротьбу з японськими фанатиками. Перед собою маємо сцену, що уявляє собою відправу на цвинтарі, де ховають погибших американських борців. До 14. травня американські втрати на цьому острові виносили 20,950 вояків.

АМЕРИКАНЦІ ОКРУЖАЮТЬ ШУРІ

Американські війська окружають з кількох боків місто Шурі, що становить немовби центральний бастіон на японській оборонній лінії впоперек південної частини острова Окінави. Ворог ставить завзятий опір, але американські війська його ломлять та посуваються вперед, повільно, але постійно.

Сімдесять Сема Дивізія піхоти відбила три протиатаки японців та захопила сильно боронений пункт 900 ярдів від північно-східної частини міста Шурі. Перша Дивізія маринарів обкопалася на віддалі 800 ярдів від Дакеші, що лежить дещо на захід від Шурі.

ВЕЛИКАНСЬКІ КОШТИ ФИЛИПІНСЬКОЇ КАМПАНІЇ ДЛЯ ЯПОНЦІВ.

За останніми заподаннями американської кватири японці втравили підчас кампанії на Филипінах 370,000 вояків, убитими або полоненими.

Американські сили на Мінданао й Люсоні поступають далі вперед, а партизани ведуть успішні операції від берега до берега.

ЯПОНЦІ ОСТЕРІГАЮТЬ ПЕРЕД АМЕРИКАНСЬКОЮ ФЛЬОТОЮ.

Японське радіо видало осторогу до японських збройних сил, що на морю зочено поважну аліянтську силу, котра відай зміряє до Кіюшу, найдалі на південь висуненого острова Японії, на котрий Аліянти направляли досі повітряні атаки.

Японці подали теж вістку, що великі американські бомбовики вдарили по окрузі Токія.

КИТАЙЦІ ЗВІЛЬНИЛИ ЩЕ ОДИН ПОРТ.

Китайські війська вже зовсім очистили з японців свій порт Фучов, а потім вибралися побережям та звільнили з ворога порт Донґлюр.

За китайськими донесеннями японці покидають поспішно цю цілу округу морем і сухоземом. Добуття цеї околиці китайцями має величезне значіння для майбутніх подій, бо за загальними спекуляціями власне тут мали би висаджувати американські війська на випадок інвазії Китаю.

Американські війська з Бурми переносяться тепер до Китаю й інших театрів воєнних операцій.

ЗАНЕПАД ЯПОНСЬКОГО ЛЕТНИЦТВА.

Американські летуни, що воюють проти японців, стверджують, що останніми часами японське летунство сильно погіршилося. Всі нові японські летуни це „зелені" люди, що вийшли щойно з летунських шкіл та не мають великої практики в літанню. Вони мусять літати групами, аби дати невишколеним летунам кількох старих летунів. Звичайно, на 40 летунів вправлених нема понад два.

СОВЄТИ ОРГАНІЗУЮТЬ ЧЕСЬКУ АРМІЮ.

Генерал Богуміль Боцек, начальник чехословацького генерального штабу, заявив, що організація, узброєння й вишкіл нової чехословацької армії буде наскрізь така, як Червоної Армії. Росія вишле до Праги свою амуніцію та військову місію, яка буде кермувати вишколом чеської армії. Каже генерал, що тільки в цей спосіб нова чесько-словацька армія може скористати з боєвого досвіду Червоної Армії та створитися за як найкоротший час.

ЧЕСЬКЕ ПОВСТАННЯ В ПРАЗІ.

На вулицях чеської столиці Праги ще час від часу чути гук вистрілів; це російські вояки та чеські партизани шукають та вибивають останки німецьких військ, що заховалися в Празі, на цвинтарях, у пивницях та на піддашах. В цих боях загинуло 1,900 партизанів.

Чехи приспішують очищування Праги з німецьких вояків та усувають з вулиць барикади, бо готовляться до врочистого привитання чесько-словацького президента Бенеша, що вертається в Прагу в вівторок, по шістьох роках побуту на вигнанню.

Повстання чеських партизанів у Празі почалося 5. травня. Вони мали тільки зброю, захоплену він німців. На їх заклик допомоги відкликнувся білоґвардійський російський генерал Власов, котрий досі воював по німецькім боці. Своєю допомогою чехам він хотів урятувати своє життя. Чехи поміч від Власова приняли, але чи це врятує йому життя тепер, як 9 травня до міста прийшли советські війська, невідомо.

У Празі тепер усюди видно советські поліцмени.

СУПЕРЕЧКА МІЖ АЛІЯНТАМИ ЗА ТРІЄСТ.

Британський маршал Гаролд Александер заявив, що окупація Трієсту маршалом Тітом противиться постійній аліянтській політиці, що Тіто пробує вирішити збройною силою свої претенції до краю та що це пахне політикою Гітлера, Мусолінія й Гіроґіта.

У своїй заяві маршал Тіто підчеркнув, що югославська армія має право оставати в території, котру вона звільнила з ворога та що приявність його військ на території не може мати впливу на остаточне вирішення мирової конференції в цій справі.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of Octobed 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число в суботи (з англійською Частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50
В Джерзі Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ТРЕБА ЇХ НЕГАЙНО РАТУВАТИ!

Рахують на міліони українців, що були загнані націстами силою на примусові роботи в Німеччині, Всі вони в нужді, голодні, босі, схоровані.

Не знаємо, скільки їх. Не знаємо, чи їх рахувати на міліон чи на кілька міліонів. Але певно знаємо, що вони є, та що є їх велике число. Знаємо це в першу чергу з листів наших вояків і офіцирів. З листів, які ми бачили і читали. З листів, які написали тут роджені наші діти, яких воєнне діло загнало в Німеччину і де вони, будучи в службі, стрінули великі маси українських „невільників", бо такими вони були в німецьких фабриках за націстівського режиму. Ці люди, як нам пишуть, походять головно з Великої України, або точніше з тих українських територій, що до вибуху другої світової війни були під Совєтами, а які то землі опинились в часі війни під німецькою окупацією. Крім них є цілком певно там і велике число з Західної України, що була до війни під польською окупацією. Є там певно українці і з Буковини чи Басарабії, чи з Карпатської України. Словом є вони — з цілої України. Всі вони українці, частина українського народу. Це ті самі, що в Україні, в Києві, Харкові чи Полтаві, Чернівцях чи Ужгороді. Так глядимо на них ми — американські українці.

Тепер питання: Чи можемо їм щось помогти у тому їхньому нещастю. Не дуже багато, навіть тоді, як би дали з себе все, що можливе. Бо за велике нещастя, за велика нужда, за великі потреби, і, як на наші сили, за велике число потребуючих ратунку. А як тим людям допомогти — а того роду нещасливців є там тепер у самій Німеччині міліони — то це нині найтяжча проблема для американської армії в Німеччині й для американської військової управи. А складна вона ще й тим, що звязана не тільки з крайною нуждою, з голодними, обдертими і хворими людьми, але і з тим, що многі з тих нещасних не можуть навіть вертати на рідну землю. А ті маси, що хотілиб зараз вертати, не мають навіть змоги вернути, бо довкруги хаос, комунікація знищена.

Ось таке є положення. Та чи супроти цього маємо сидіти з заложеними руками і лишити тих нещасливців на загибіль тому, що ми не є всилі усіх виратувати, усіх нагодувати чи вбрати? Ні! Ми мусимо бути людьми і дати на ратунок стільки, скільки нас на це стати і тим вратувати хоч тих, що їх нам можливо вратувати. Частину допомоги зложать різні американські добродійні орґанізації, а решту дадуть наша армія та наша державна допомогова установа — ЮНРРА. Отже давати і давати і так ратувати!

Та в першу чергу ратуймо українців в Европі ми — американські українці.

Бонди проти інфляції

Новітні державні позички мають різнородну ціль. У першу чергу вони служать на загально державні потреби в таких часах, коли держава не всилі покрити своїх видатків. Такими часами бувають зправила часи війни, коли видатки держави ростуть до велитенських розмірів, а їх треба нагло покрити. Оце й причина, чому держава мусить шукати фінансової помочи у своїх громадян, а за цю поміч громадянство дістає нагороду у виді відсотків та бонусів.

Але громадянство має ще й свій життєвий інтерес у такій позичці. Позичка держави має тесаме значіння, що й позичка одиниці. У важких часах одиниця чи установа затягає позичку і при її помочи загосподарюється. Загосподарившись, колись легко цю позичку сплачує.

Наша держава ще веде війну. Отже потребує гроша на її ведення. Це стан конечности. Але наша держава вже одну війну покінчила. Частина вояків уже вертає домів. Їм треба дати працю, щоб не брати на державне утримання. Для перебудови воєнних варстатів праці на мирні, треба грошей. Така позичка це важна і оплатна інвестиція. А інвестиція це бизнес. Як хто дає гроші на інвестицію, звичайно певний зарібку. Отже, як ми купуємо бонди Семої Позички, помагаємо державі розбудовувати підприємства, при яких дістанемо працю ми самі, наші діти, наші сусіди, чи інші громадяни. Колиб ми не дали державі такої позички, держава не поставить бизнесів, не буде праці, настане кріза, прийде нужда, треба буде прожити всі наші ощадности, які ми наскладали вчасі війни.

Але є ще й інша можливість. Як ми будемо тримати гроші в себе, як кожен накопичить гроші отак для забави. Як кожен стане багатієм, тоді гроші стратять вартість, або подешевіють. Отже всеодно, чи то тому, що хтось не дає гроші на інвестицію, чи розкидає їх легкодушно, такий причиняється до обезцінення гроша, а таке явище називається інфляцією.

Це все мусить мати на увазі уряд держави і робити всякі старання, щоб до інфляції не допустити. Правда, уряд самий хвилево міг би зискати, бо тоді легким коштом міг би позбутися старого довгу, але на довгу мету це руїна громадянства. Уряд має обовязок подбати, щоб ратувати самих громадян перед їхніми примхами і тому старається дістати від них гроші хоч би на примусову ощадність. Багато є таких громадян, що самі те розуміють, а багато такими питаннями не займаються. Вони думають, що зможуть самі жити своїм життям іяк мають гроші, то „їм біда нічого не зробить".

Саме тепер добрий час, щоб такі справи зріло передумати і всесторонно обговорити. Треба знати, як орудувати грошем для власного добра, але треба теж знати, що звичайно особистий добробут є звязаний із загальним добробутом, або добробутом інших одиниць.

При цій нагоді варт пригадати, що держава дає субвенції фабрикантам різних виробів та продуцентам харчів, щоб утримати ціни продуктів на низькім ступни. Як би так продуценти мали свободу піднести ціну, так, як би самі схотіли, то прийшлаб така дорожнеча, а для грошей така інфляція, що зароблені чи тампризбирані гроші требаб видати впродовж кількох днів чи тижнів, а тоді прийшлаб руйнуюча спекуляція, як це сталося після першої війни.

На підтримання правильної й здорової господарки треба дати державі наші гроші через закупно бондів, а це кожному з нас оплатиться.

Дещо про українське життя під націстівським обухом

(З листа, який одержав проф. М. Чубатий від п. Миколи Граба, голови Української Національної Ради в Брукселі, Бельґія).

Заввага:

Повного образу українського життя під першою большевицькою окупацією та націстичною окупацією в часі від 1939 по рік 1944, коли то націстичну окупацію заступила друга червона окупація, властиво до нині ще не маємо. До нас передісталися тільки уривки відомостей й то сильно викривлені воєнною цензурою. Коли говорю про воєнну цензуру, то маю на думці не то, щоб цензура зміняла образ представленого стану, тільки маю на думці це, що з одного боку самі автори донесень числячися з цензурними обставинами представляли образ недійсним з огляду на власну беспеку та небеспеку того, до кого письмо було звернене. З другого боку кожного більше реалістичного образу цензури обох воюючих сторін не перепускали.

Доперва тепер зачинають приходити листи з Европи, що відкривають рубець одної чи другої справи нам дотепер неясної. Доперва повне скасування цензурних обмежень відкриє перед нами повний образ того пекла, що його переживали українці на рідних землях та на вигнанню збоку окупантів української землі. — М. Ч.

* * *

„З попереднього листа, офіційного від Української Національної Ради в Бельґії, Ви могли виробити собі образ ситуації яку ми, всі переживали тут в Бельґії підчас націстичної окупації. Мій образ був дуже загальний і про це требаб ще більше писати. В перших роках німецької окупації я діставав з краю досить реґулярно щоденник „Краківські Вісти", але від 1942 ніяк я цього часопису не міг вже виписати, хиба що хто привіз з Німеччини. За це діставали ми тут „Український Вістник" з Берліна та „Українську Дійсність" з Праги. Коли ці часописи будете читати, як Вам перешлю, то треба головно читати це, що є між лініями, та не треба нервуватися тим, що там неодно пересаджено, бо так треба тоді було писати, щоби часопис виходив та заспокоював голод наших еміґрантів поза Україною. Я теж старався конечно виписати собі з Києва „Нове Українське Слово", при помочі пресової аґенції, але ніяк не міг його дістати. Прислали натомісць самі за це „Дайч-Украіне Цайтунґ", яка виходила в Рівнім і в ньому друковано українською мовою лише воєнні комунікати і про українські справи там писали дуже мало, хоч це був офіційний німецький орган на Україні.

Про положення в Україні більше можна було довідатися в часі німецької окупації з листів, які доходили тут дорогою „контрабанди" мимо шаленої контролі на границях Бельґії, або прямо через наших робітників, які приїзджали тут по відпустках з України.

У Львові життя було дуже пригноблене, всі старалися заробляти на життя „чорною торговлею", бо ціла українська кооперація перейшла під безпосередну контролю німецької окупаційної влади і мала завдання, так само як під большевиками, збирати для німців „контингенти" себто „продналог". Навіть духовенство по селах німці зобовязали робити це.

Про Покійного Митрополита Шептицького, доносили нам листами та устно, такі річи: Від самого початку він був проти німців і коли вони прилучили офіційно Східну Галичину 1. серпня 1941 до Ґенерал-Ґубернаторства, то він офіційно запротестував проти того. Митрополит протестував також енерґійно проти „Акції", себто проти винищування жидів на західно-українських землях та проти проби німців втягати до цеї „Акції" місцеву українську поліцію. В цій справі вислав він телеґрафічно протест до Гітлера. Наслідком було це, що прийшов до Львова наказ негайно заарештувати Митрополита.

Заляканий тим німецький ґубернатор Галичини негайно полетів літаком до Берліна та мав Гімлерови сказати: „Що ви зарядили, таж це річ абсолютно неможлива до виконання. Коли я скажу заарештувати Митрополита, то на другий день в мене буде революція, таж навіть большевики не відважилися на арешт Митрополита, хоч і під їх окупацією він протестував проти безбожницького виховання по школах Галичини". Це мало помогти. Перед другим приходом большевиків Митрополит видав стисле зарядження до духовенства лишитися на місцях та не виїздити. Дозвіл на виїзд діставав тільки той, що був виразно політично заанґажований проти большевиків.

З Риму доносили мені, що німці старалися заманити Преосвященного Бучка, щоб вертав в Україну, але він сам мав відмовитися вертати до Львова. Зрештою це й краще для нас, що ми маємо свого епископа в Римі.

Я Вам вже писав, що голову Української Національної Ради в Бельґії (Андрієвського) заарештували німці. Сталося це тоді, коли він виїхав до Німеччини, щоби звідтам мати змогу „скочити на Україну" та відшукати свою рідню, про яку не чув більше ніж 15 літ. І дійсно йому удалося дістатись до Винниці та відшукати свою маму і привезти свого брата, визначного лікаря з Дніпропетровська до Львова, де він став шефом клініки при университеті, хоч німці все мали його під стислим надзором та йому не довіряли за його протинімецьке наставлення. Опісля Андрієвський переїхав до Німеччини та займався там нашими примусовими еміґрантами, писав до часописів, давав доклади та клопотався перед державними установами та по міністерствах за інтернованими і полоненими. Як мені говорили наші приятелі чужинці, що його в Німеччині стрічали, він був мало не одиноким енерґійним українцем, що держав звязок з іншими національними ґрупами та обмінювався відомостями і дезидератами з іншими европейськими національностями під німецькою окупацією.

Німецька помста на українських націоналістів мала спасти при такій спосібности. Коли німці були приневолені евакувати Україну райхскомісар України, Еріх Кох з Кенігсберґу, (не треба того Коха мішати з професором Кохом, бувшим сотником Української Галицької Армії) здаючи Гітлерови звідомлення звалив всю вину за невдачу в Україні на українців. Передовсім мав обвинувачувати праве крило націоналістів, так званих бандерівців, що вони цілий час ворожо виступали проти німців, підбунтовували нарід, тощо.

Тоді почався ряд арештувань серед українських націоналістів, арештували всіх без різниці. Саме тоді арештували голову ОУН, полковника Андрія Мельника, відтак Андрієвського та редактора „Українського Слова" з Парижа Бойкова. Всіх їх посадили в тюрму в Потсдамі під Берліном; там вони мали приготовлятися до оборони. Дальша їх доля нікому не була відома, але базуючись на досвіді німецького поступовання з такими політичними, всі є переконані, що їх „зліквідували".

Після виїзду Андрієвського, голови Української Національної Ради в Бельґії до Німеччини, я перебрав провід УНРади, щоби не дати спосібности „білим москалям" перебрати опіку над нашими людьми, так як це сталося з поручення німців з балтійськими еміґрантами, так званими балтами, себто литовцями, естонцями та лотишами. Цю війну з білими москалями ми вели в Бельґії півтора року аж доки за їх намовою німці офіційно не припинили діяльности нашої УНРади й не проголосили цього в офіційнім орґані окупаційної німецької влади в Бельґії. На її місце наказали створити Установу Довіря для еміґрантів з України та з Кавказу у Бельґії, на чолі якої поставили голову вірменської кольонії. В склад цеї установи входили український, грузинський та вірменський комітети через свої голови. Нашим обовязком було боронити інтересу наших земляків перед німецькими та бельгійськими властями, що нам доволі вдалося.

Москалі та багато з наших малоросів були записані до Установи Довіря. Однак до москалів націсти мали якісь свої окремі пляни, бо їх старалися вивчити нового порядку і вони ходили на окремі курси „Нової Европи", що до нас не відносилося. Голова російської Установи, вихованок католицького университету в Любен, шкодив нам, де тільки міг та юдив владу проти нас, одначе ми наших людей боронили та не дали нікому заарештувати, підчас коли він сам своїх людей давав арештувати за щонебудь. Ненависть росіян до нього була така велика, що вони сами вбили його на передодні втечі німців з Брукселі. Після відходу німців з Бельґії Українська Національна Рада та Товариство Бувших Українських Вояків обновили свою діяльність.

Повертаючи до нашої недавної минувшини треба тут ще згадати про орґанізацію так званої Галицької Стрілецької Дивізії Січових Стрільців. Ми тут в Бельґії знаємо, що ворожа українству пропаґанда та медвежа німецька політика супроти українців наробили нам з цього факту багато клопотів, але можу Вас впевнити, що дійсність була іншою, як її хотіла зробити протиукраїнська пропаґанда. Сам факт, що цю дивізію створено аж два роки по заняттю Західної України німцями та якраз в часі, коли всі могли вже бути певними, що німецька армія не дасть собі ради зі совєтською армією, а не то ще й зі західними аліянтами, ясно говорить, що ніхто не мав того переконання, що створення української боєвої частини побільшить через це шанси створення української держави.

Ідеєю створення Української Галицької Стрілецької Дивізії було в головній мірі використати нагоду, щоби вишколити у воєннім модернім ремеслі якнайбільше українських спеціялістів, до чого ми від часів польської окупації, себто від 1920 року, не мали спосібности. Таке бажання, вчитися воєнного ремесла, яке в майбутности можнаб використати для України в слушний час все було жагуче серед української молоді.

Деякі пригадували собі досвід з першої світової війни, де Українські Січові Стрільці, створені спершу по стороні Австрії, стали кадрою для майбутньої Української Галицької Армії. І оце була одинока ідея

ОЛЕКСАНДЕР ЛУГОВИЙ

БЕЗХАТНИЙ

(Повість з іміґрантського життя в Канаді, нагороджена на Літературнім Конкурсі У. Н. Союзу).

10)

Дивувався, як то несподівано все сталося. Ще три тижні тому вони не знали про існування одно одного. Коли підчас ґураґану перелякана дівчина ввірювала йому свою долю, він любови до неї ще не відчував. Просто симпатизував їй, бо була, як і він сирота, була гарна, розумна й незіпсута. Почалося у час розвязування рятункових корків, — він, розвязуючи стяжки, ненароком обняв її стан. Обоє змішалися тоді, та він відчув, що дівчина стає для нього дорогою істотою. Не допускав можливости, щоб дівчина його почуття поділяла. Бажав задавити почуття любови в собі; кілька останніх днів старався з нею не стрічатися. Аж цього вечора вона виявила свою ніжність і любов до нього. З нею він не боїться невідомого майбутнього, готов стати до борні з цілим світом, аби гідним бути її любови. З нею він переможе все зло, всі перешкоди...

Рожеві думки спліталися в чарівні узори. Чув рівний віддих дівчини, биття її серця. І це наповняло його несказаною втіхою. Готовий був вхопити її на руки, бавитися наче малою дитиною, кричати, співати, танцювати... Та ні, не можна. Вона певно заснула, ще перестрашиться. Нагнувся й ледви чутно поцілував Надію в чоло. Вона усміхнулася у сні. Не міг пояснити, чому в ньому не будиться те темне, звіринне почуття, що виключно єднає більшу частину всіх залюблених у світі. Адже він відчуває тепло і пахощі її тіла, що тісно притулене до нього і жаром обсипає через тонку тканину... — Це тому, — пояснює сам собі, — що він любить її душу, не одне тіло, вважає її за свою дружину, матір своїх дітей... А може тому, що свідомість своєї мужеської сили і дівочої покірности пробуджує в чоловікові пошану до тої покори, заставляє бути шляхетним, аби покори й довіря дівчини не зрадити...

Згодом задрімав. Заснути вже не довелося. До ваґону ввійшов кондуктор, що хвилі викрикуючи:

— Слідуюча стація Квебек! Квебек! Остановка на десять мінут.

А доглянувши сплячу в обіймах дівчину, підійшов до Остапа. Суворо кліпаючи очима, спитав сердито:

— Що це за дівчина? Ваша сестра, своячка?

— Йес... — відповів остап змішано. — Вона — моя наречена, чи... Ми заручені, поправив, непевний чи сказав по англійськи якраз відповідне слово.

В часі розмови прокинулася Надія. Засоромилася, побачивши перед собою сторонню стару людину.

— Що він говорив з тобою? — питала по відході кондуктора.

— Питав, чим ми приходимося одне другому.

— А тиж що сказав?

— Пояснив, що ти моя будуча дружина, так він дав спокій. Але вставай, любчику. Під'їздимо вже до Квебеку.

— Невжеж?... — схопилася дівчина. — Річи треба пакувати. Вже друга година, не знати, чи хто ждатиме мене на стації. А може й телеґрами не одержали, — говорила заклопотано. — Прийдеться ждати на стації до рана.

— Той переждемо... Невелика річ — він заспокоював.

Поїзд підкотив до освіченого перону. Молодята спакували річи й готувалися до виходу. В Квебеку ніхто більше не висідав.

— Багато річей. Не заберемо разом, — журилася Надія.

— Нічого. Я за своїми річами ще раз вскочу.

Вийшли на перон, раді закінченню подорожи, щасливі, хоч і зніяковілі перед майбутньою зустріччю з ріднею дівчини. Не передчували обидвоє наступних грізних хвиль розлуки.

Публики не було. Кількох поліцаїв проходжувалося по пероні. Остап миттю вскочив до ваґону. Вхопив свої валізки й вибіг. Аж тут затримав його поліцай:

— Куди ти направився, мій хлопче? — опитав. І не давши часу відповісти ні слова, схопив Остапа за руку й потягнув до службового ваґону. Стояча на пероні Надія бачила все. Побігла за ними, покинувши річи, та її затримав інший поліцай.

— Припильнуйте його! Він хотів втікти у місто! — поліцай порадив кондукторам.

— Моя дівчина тут зісталася! Жде мене на пероні! — прохався Остап.

— Прийдеш колись до своєї дівчини! Іміґраційні приписи не дозволяють висідати, де кому забагнеться! — заспокоювали його кондуктори повчально.

Остап кинувся до дверей. Думав зіставити на призволяще річи, аби тільки вискочити. Його вхопило кількох кондукторів, а тимчасом поїзд рушив.

— Що з ним діяти? Втіче дорогою! — бідкався старший кондуктор.

— Замкнемо в переділі! — радив другий.

(Дальше буде).

створення цеї дивізії .Признаю, що були деякі помилки у політичному проводі.

Головною помилкою було хибне оцінювання цілей німецької політики на Україні в часі теперішної війни, на яку дивилися деякі старші політики окулярами років 1914-1918. Тоді все таки українці були політично в правах менше більше рівновартними, тепер було інакше: Німці уважали всіх ненімців за „гільсфолк" (помічний нарід). Шкода, що досвід з Карпатською Україною і поділом українських земель з большевиками по упадку Польщі 1939 не навчив багатьох та не вітворив очей на політичну змінену дійсність.

Доказом зовсім зміненого підходу німців в часі теперішної війни до українців була стаття одного німецького політика, яка появилася перекладом в „Українській Дійсности" під наголовком „Два разів Українська Політика". Там виразно пишеться, що похибкою німців 1918 року було старання створити українську державу. Тої похибки треба німцям тепер оминати, бо ціллю німців в Україні не є створення української держави, тільки створення для німців господарської бази в Україні та використання тої бази для поширення німецького життєвого простору.

Такі самі думки висказав сатрап України райхскомісар Кох з нагоди першої річниці окупації України німцями. Тоді сказав він виразно, що не є ціллю німців думати про відбудову української держави, тільки про її економічне використовування для німецького народу та його потуги.

Повертаючи до американських та канадійських відносин дякую Вам за Ваші відомости про положення українців за океаном та про можливости свобідної праці для української справи. За часів німецької окупації приходилося нам читати багато неправдивих річей і тепер я бачу, що наше життя в Америці мало і на майбутнє має всю свободу дальше розвиватися.

Річ ясна, що нашим завданням є енергійно заступатися перед державами союзників за Україну, при чому передовсім, це ще раз підкреслюю, не треба забувати про наших земляків в Німеччині, які там здебільша опинилися проти власної волі. Про цю справу буду ще мати спосібність до Вас писати.

При кінці хочу з Вами ще поділитися відомостями про літературну та видавничу діяльність про Україну за часів окупації. Я старався багато видань набути і зберігав все, що я тільки міг. Ці видання до Вашої диспозиції..."

*

* *

Заввага: Тут шановний дописувач подає лісту справді інтересних праць про Україну в українській, французькій та німецькій мові, що появилися в роках 1939—1944. Вони варті окремої статті для інфомацій наших інтелектуалів про це, що на полі культури робилося за той час по тамтій стороні воєнного Фронту. До цеї справи буду ще мати змогу повернути. — М. Ч.

Шесті Вищі Освітні Курси у Винніпеґу, -- в Канаді

(Відбудуться в липні й серпні 1945 року).

Ціль Курсів: Підготовити українську молодь — хлопців і дівчат — та старших осіб до практичної праці між українським громадянством на культурно-освітному полі.

Програма Курсів: Теорія музики; теорія й практика дириґування та інтонація й ритміка; навчання гри на музичних інструментах; історичний огляд української народної пісні та народні строї; українська мова та історія письменства; історія України з ґеоґрафією; орґанізація Рідних Шкіл і їх ведення; поради з педаґоґічної психольогії; практичні вправи як вести орґанізацію та стати провідником в громаді, як промовляти, влаштовувати підприємства і т. д. Фізична культура: національні танці та спорт.

Приймаються на курси: 1. Всі українці, що бажають доповнити свою освіту, 2. українські хлопці й дівчата, які мають шкільне підготування, 3. Дириґенти та культурно-освітні працівники і 4. учителі й учительки.

Коли вчасно зголоситься більше число дітей від 12 року життя, будуть для них відкриті рівнобіжні курси з деякою зміною в програмі навчання.

Дійсними слухачами курсів будуть уважатись ті, що запишуть всі предмети й будуть ходити на всі виклади.

Надзвичайними слухачами будуть ті, що будуть ходити на виклади вибраних предметів.

Наука буде відбуватись щодня крім неділь, державних свят та пополудні в суботу. Години науки від 9-тої ранку до 12-тої. По обіді від 1.30 до 4.30.

Як вписатися на курси? — Хто хоче бути слухачем курсів, хай жадає від Управи вписової заяви. Опісля треба її точно виповнити і разом із вписовим (платою) вислати на подану адресу.

Кошти: — Вписове на курси виносить 15 долярів за повний курс. Мешкання й харч за два місяці винесе около 48—50 долярів. Треба мати також в увазі й видатки на книжки, зошити та на дрібне.

Наука пічнеться 3-го липня, в 9-тій годині рано. Закінчиться 27. серпня. Зголошування й запити засилайте якнайскорше!

Листовно звертайтеся до:

UKRAINIAN CULTURAL AND EDUCATIONAL CENTRE
P. O. Box 3113
Winnipeg, Man., Canada.

Особисто:

612 McIntyre Block (420 Main St., near Portage) Phone 94 190

To the People of this Community

In a period of two months Admiral Marc Mitcher's carrier-based bombers flew 18,000 missions, dropped 6000 tons of bombs and fired 8000 rockets. This should give you some idea of the tremendous expenditure of war materiel needed to overcome the Japs. That's why you must buy extra War Bonds far beyond any amount you ever bought in a war loan. The war with Japan is just beginning. From Guadalcanal to Okinawa, we have encountered only the outposts of Japanese might.

Fleet Admiral Ernest J. King points out that our victories thus far in the Pacific have been preliminary to the main assault on the Japanese homeland. He foresees "a long, tough and laborious road ahead."

Bond buying to back the fighting in the Pacific so far also has been on an "island to island" basis. From now on, it's "bonds away on Tokyo." You have a personal 7th War Loan quota. Find out what it is and do even better.

THE EDITOR

КОМУНІКАТ ЗЛУЧЕНОГО УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКОГО ДОПОМОГОВОГО КОМІТЕТУ

Як нести допомогу українським жертвам війни?

Відповідь на це дають в такий спосіб:

Вунсакет, Р. Ай.: В залученню посилаю чек на суму $300 на допомогу українцям від Комітету Злучених орґанізацій. Будемо старатись вислати більше та бажаємо повного успіху в Вашій праці. — Марія Колісник, секр.

Нюарк, Н. Дж.: В залученню $155 як членські вкладки. Працю продовжуємо успішно. — В. Салабун, касієр.

Амстердам, Н. Й.: Сестрицтво 7. З. П. Д. Марії влаштувало дня 18. березня чайний вечір і забаву, а чистий прихід в сумі $63.75 пересилаємо на поміч нашим рідним. Бог Вам помагай! — Катерина Заяць, Марія Борак, Хр. Шмайда.

Елмайра, Н. Й.: Посилаю від себе писанку в сумі $10 для наших жертв війни — та закликаю всіх наших щирих громадян до негайних жертв! — Т. Котур.

Форествил, Конн.: Пересилаю писанку в сумі $30 від себе, жени та дітей — і хай Христос воскресший візьме під свою опіку наш нещасний нарід. — А. Каламін.

Бурлінгтон, Вер.: Посилаю свою жертву в сумі $25 на поміч нашим людям та бажаю повного Успіху. — Іван Загоруйко.

Ню Йорк, Н. Й.: Українсько-Американська Централя пересилає суму $231 нашим жертвам війни та обіцяє дальшу поміч. Працюйте, ми з Вами. — А. Пасічник, касієр; М. Малетич, секр.

Гартфорд, Конн.: В залучці пересилаю чек на $100. Це писанка від парохіян на потреби українських жертв війни. — о. С. Баландюк.

Усі членські вкладки та жертви слати негайно до:

United Ukrainian American Relief Committee
847 N. Franklin Street
Philadelphia 23, Pa.

КОЖНИЙ СВІДОМИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ І КАНАДІЙСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ПОШУКУЄМО 464 ЖЕРТВОДАВЦІВ по $100

НАДЗВИЧАЙНА КАМПАНІЯ „СВОБОДИ" НА ДОПОМОГУ УКРАЇНСЬКИМ ЖЕРТВАМ ВІЙНИ

„Свобода", орган Українського Народного Союзу, свідома того, що її читачі та члени і відділи У. Н. Союзу були завжди прикладом жертвенности в кожній гуманітарній акції американських українців, закликає їх тепер до активної та жертвенної участи в проголошеній отсим надзвичайній кампанії, якої ціллю є знайти 500 жертводавців (осіб, товариств, чи відділів), з яких кожний зложив би одноразово не менше як $100 на допомогу найнещасливішим з нещасливих — українським жертвам війни.

Дальші жертви в цій надзвичайній кампанії **„Свободи"** на допомогу українським жертвам війни зложили:

34)	Іван Загоруйко, Бурлінгтон, Вермонт	$100.00
35)	Братство св. Івана Хрестителя, від. 270 У. Н. Союзу в Джерзі Ситі, Н. Дж.	100.00
36)	Петро Тітік, Сентрал Фолс, Ровд Айленд	100.00
	Разом	$ 300.00
	Попередно проголошено	3,300.00
	Разом	$ 3,600.00

ХТО НАСТУПНИЙ?

Дальші жертви — по сто долярів чи більше — **просимо** слати чеками чи поштовими переказами, **виписаними на** „Свободу", на таку адресу:

SVOBODA
P. O. Box: 346. Jersey City 3, N. J.

КЛІВЛЕНД, ОГАЙО!

ОТСИМ ПОВІДОМЛЯЄМО УРЯДНИКІВ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ МІСТА КЛІВЛЕНДУ, що

ЗБОРИ

відбудуться

В СЕРЕДУ, 23. ТРАВНЯ (MAY 23, 1945)

В УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ ДОМІ
2253 WEST 14th STREET CLEVELAND, OHIO
в годині 7:30 вечером.

З огляду на важну справу, особливо кооперацію відділів У. Н. Союзу, кожний урядник Клівлендського відділу безумовно повинен прийти на ці збори.

ЗА УРЯД ЗЛУЧЕНИХ ВІДДІЛІВ:

В. Волянський, предс.
Ст. Морозович, кас. **В. Гузіль,** секр.

Make Your Money's Might..

Match their Fighting Might..

You're not asked to prove your prowess in death-dealing combat as these men are doing . . . for America and you. That's *their* job! Yours is to add the might of your dollars to the might of our fighting men.

TWO WAR LOANS IN ONE!

The mighty Seventh War Loan is the biggest yet. Last year you were asked to subscribe twice by this time. The *least* you should lend—if your income is $250 monthly or more—is $187.50. If your earnings are greater, your purchase of War Bonds should be increased in proportion.

Remember, too, that U. S. War Bonds are the world's safest investments . . . giving you $4 back, at maturity, for every $3 you invest in them.

YOU HELP THREE WAYS when you back up the MIGHTY 7th War Loan with every dollar you can afford. You help your Government. You help pay for the materiel needed by our armed forces to get the war over quickly and bring them home. You help yourself by providing for your future security.

ALL OUT FOR THE MIGHTY SEVENTH!

7-ма Воєнна Позичка

ОГОЛОШЕННЯ, ЯКЕ Є ПО ЛІВІЙ СТОРОНІ, ВРАЗ З ОТИМ МІСЦЕМ, Є ОПЛАЧЕНЕ МАСАРСЬКОЮ ФІРМОЮ

ПЛАТОНА СТАСЮКА

З НЮ ЙОРКУ

ЗГІДНО З ЗАЗИВОМ ДЕПАРТАМЕНТУ СКАРБУ В ВАШИНҐТОНІ, ЗВЕРНЕНИМ ДО БИЗНЕСМЕНІВ І ПІДПРИЄМЦІВ, ЩОБИ ДОПОМОГТИ

Семій Воєнній Позичці

ТОГО РОДА ПЛАТНИМИ ҐАЗЕТНИМИ ОГОЛОШЕННЯМИ

* * * * * * * * * * * * * * * * *

This advertisement is a Contribution to America's All-Out War Effort by

P. STASIUK

124 FIRST AVENUE NEW YORK 3, N. Y.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

З ВЕЛИКОДНИХ РЕФЛЕКСІЙ

Війна в Европі скінчена. Як дальше уложаться відносини між переможцями, покаже дальша будучність. Ціллю мого допису є, що інше. В другій світовій війні український народ положив кольосальні жертви в майні і крови та національного й державного визволення не діждався.

Які тепер відносини на українських землях, не знаємо. Зі всіх „визволених" держав, які заняли советські війська, вістей нема. Кореспонденти американських ґазет не мають тамтуди вступу. Тому тільки час від часу дістанеться до нас якась вістка з рідних земель.

З вісток, які передістаються до нас через советську пресу або через українських людей, що покищо вратувалися перед советським визволенням, виходить, що советське визволення Західної України відбилося однаково на всіх верствах українського населення. Рівно потерпіли робітники, селяни, світська і духовна інтелігенція. Селян поділено на кляси. Багатих 10-морґових куркулів (в нас більших не було) розкуркуловлюють, себто, на зрозумілій мові, ладують в товарові ваґони і тижнями везуть на схід умирати в конц-лаґерах або в сибірській тайзі. Малоземельних затягають примусово в колгоспи і роблять їх державними форналями, обіцюючи їм „трі сквер мілс" на днину. Безземельних ощасливлюють наділом панщизняної землі, а за те вимагають славословій в честь вожда Сталіна тай достави великої кількости земних продуктів для держави. Якби ощасливлений наділом селянин з різних причин не міг виповнити назначеної для нього „хлібозаготовки", то назвуть його ворогом народу, саботажником чи іншими ще назвами. В додатку поманджає він за куркулями, звідки нема вороття. Священики, що остали по селах стали сільською жебротою. Вільно їм в неділю вранці правити Службу Божу, якщо вірних Біг дасть! А вірних де набрати? До церкви вільно ходити, але автентичні листи, які автор діставав підчас першої окупації Західної України, стверджували, що заголюкані селяни боялися ходити до церкви, бо всіх тих побожних, що любили до церкви вчащати, слідили і їх начальство кликало на допити. Мовляв, щось недобре з мужиком діється, коли що неділі до церкви ходить. Видно чимсь прогрішився, що в Бога помилування просить. З таких допитів звичайно селяни не вертаються, а як котрий й вернувся, то вже „не той" став.

Отже хоч і є свобода релігії, то користуватися нею не так то легко.

Українські епископи притихли, хоч була якась вістка, що їздила до Москви їхня делеґанія в урядових справах церкви. Маємо враження, що за такий корткий час вони не могли перейти такої поважної метаморфози, щоби бавилися в ідолопоклонство. Вони їздили туди під примусом. Бо якби вже дійшло до цього, що західні українці добровільно завезли 100 тисяч рублів до Москви на своє поневолення, Москва булаб зробила з того велику пропаґанду та ще й перед чужими кореспондентами, щоб вони розтрубіли по всьому світу, що українці вдоволені зі свого положення в Советському Союзі. А того не зроблено. Тому з тою делеґацією є щось таке як з виборами на Україні, де 98 відсотків населення за 30 днів так перемінилося, що з націоналістів стали всі комуністами... Дивне диво. Душа нашого селянина недовірчива і не скора до перемін. Навіть канадійському Свистунови взяло повних два роки, щоб „переродитися". Українська інтелігенція вже якби в неживих. Всі борці за Україну згинули в польських, німецьких і большевицьких арештах, або їх розстріляно. А хто ще живий, то під примусом, ради хліба, укладає оди в честь советського режиму.

Найщасливіші ті, що опинилися поза сферою впливу могутнього Сталіна. Є вони в Франції, Бельгії, Еспанії, Швайцарії, Італії і Бог зна ще де. Пишуть до нас, до Америки, благають помочі. Втекли лише з життям!

Український Допомоговий Комітет у Філядельфії повів широко закроєну акцію помочі, тим бідним обездоленим українським жертвам війни. Навязав контакт з американськими благодійними орґанізаціями, постарався, що його приняли в члени Загального Американського Допомогового Комітету і веде акцію допомоги. Вже вислав до Франції поміч сім тисяч долярів, тай каса порожна. Заки других сім тисяч збереться, наші брати можуть вже бути на другому світі і помочи нашої більше потребувати не будуть. Отже голос розпуки устами нашого Українського Допомогового Комітету кличе нас всіх: Помагайте! Складайет писанку!

Чи ми складаємо? Говорім стверто. Самі не ображуймося та других не ображуймо!

Я не хочу нікого зачіпати, ні світських, ні духовних людей. Але мушу ствердити, що світські люди мало можуть помочи тепер, бо українські віча не вдаються! А крім цього люди звикли, що в знаних справах завжди забирала голос церква. Як кажуть, то духовні кола обіцяли Українському Допомоговому Комітетови поміч і співпрацю. Можливо, що вони десь в інших громадах, але нема їх в Шікаґо. Дуже прошу Отців Духовних не ображуватись. Та всі Ви є з українського роду і любите український нарід. І як звертаємося до наших парохів, щоби в церкві проголошували наші підприємства, вони нам цього не відмовляють! Нема де правди діти! Так деж причина моїх великодних жалів?

Причина та, що на Великдень всі наші українські церкви, православні і католицькі, були заповнені. Гостював у нас епископ. Мав гарну проповідь. Народ стежив за кождим його словом. Його шанують, має в людей послух. Крім цього церква є найсильнішою орґанізацією серед американських українців під теперішну хвилю і може доконати чудес. Іякби то було гарно, якби так підчас великодних торжеств були відозвалися наші отці духовні до народу тими чи іншими словами: Люди добрі, любіть свого ближнього як себе самого! Любіть його особливо, як той ближній Вам дуже близький, будучи з Вашого роду. Тому поможіть їм во время люте...

Не хочу укладати нікому промови. Але скажу, що по таких словах чи їм подібних, булиб посипалися тисячі долярів! І як легко булоби вийти Українському Допомоговому Комітетови зі своїх завдань! Як добре булиб ми записалй себе в сторії України! Бож історія поставить таки колись американським українцям питання: А що ви зробили в тій чи іншій справі?

Українські священики одинокі можуть тепер найбільше зробити. Зі старокраєвої практики знаю, що священики збудували Ревізійний Союз Кооператив, Центросоюз, Маслосоюз, бо ті орґанізації не були би розвинулися в міліонові підприємства, без кооператив першого ступня, тобто без сільських кооперативних склепів. А ті повстали завдяки праці місцевих священиків. Світський орґанізатор стрічався в селі з священиком, виробили разом плян праці і зуміли навіть в найбіднійшому селі знайти сотку злотих чи товарів для новозорґанізованої кооперативи, яка потім стала великим добродійством села.

Чи не можуть подібне зробити священики в Америці? Цеж ті самі люди! Світські орґанізатори їздили від села до села і немали часу пильнувати кооператив, чи бачитися з уділовцями, а священики бачилися з ними щодня, а вже зовсім певно в неділю. Подібне й в нас в Америці! Світські провідні люди (не ті, що почали співати „Боже буде покровитель Сталіну його краям") роблять, але не багато можуть зробити, бо не можуть стрічатися з нашими людьми так часто, як цього вимагає потреба. А духовні можуть!

На кінець хочу ствердити, що рішучо треба повної кооперації світського і духовного проводу українців в Америці, якщо хочемо дати повну Допомогу Україні!

Треба доконче якнайскорше перейти з паперової кооперації в дійсну і щиру!

Степан Куропась,
головний контрольор
У. Н. Союзу.

ТАРЗАН, ч. 1180. У невідоме.

Тарзан добився до летнища власне в хвилі, як Джейну тягнули до літака.

Імпульсивно він вибіг на поляну, але вмить зрозумів, що він не має сили врятувати Джейну.

Тож він відступив у джунглі, аби його не побачили.

Потім з тяжким серцем він бачив, як літак піднявся й полетів невідомо куди.